

אור ההליכות

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו תד 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש תשרי התשע"ג
גליון מס' 59

ראש השנה - המודל היהודי מול המודל הגויים

מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

פועלים כערכאה שיפוטית אם הבן או הבת סרחו באיזה שהוא דפוס התנהגות, כי ביום השבת אסור להם להעניש בשבת אלא יצטרפו להפסד אמצעי חינוכי בלתי עונשי, כי שבת זה משהו מרומם מעל לכל דין וקבלה עונש. אם כן איפה, אומר לי נכדי: למה הלכתי לכאורה לא משמש דוגמא ומופת, כאשר ר"ה חל להיות בשבת שידחה ולא יהיה יום דין, כי לנו הוא אומר הלכה שלא נדון ביום שבת, והוא עומד לדון אותנו ביום שבת.

זמן הזה". לכאורה זהו זמן של צום! מה מקום לומר שהחיינו? התשובה: כן, ואני אברור! אני שמח שהגעתי לזמן שבו אני עושה אברור יום אחד, שבת שבתון, שבת מכל מלאכה, בו ניתן לי אפשרות להירגע, לחשוב על עצמי על סביבתי, עם מחשבה פנימית. ואז יש מקום לעשות חשבון נפש "ועל חטא" ו"על חטאים", שחטאתי כך וכך, העלבתי את חברי.

אנו רגילים בהבדלה לומר: "ברוך... המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך", כולם ברוך ה' מבדילים בין אור לחושך למעט סומא, וממשיכים ואומרים: "ובין ישראל לעמים". כאן באמת יגידו לנו בני אדם רגע, נזעם כמודך, פאשיסט, וכי מה ביננו לבין אומות העולם, הרי כולנו בני אדם בצלם א-לוהים בראנו ומה מקום להבדלה זו? השואל שאלה זו צודק במאת האחוזים, רק דבר אחד הוא צריך לזכור, את ההבדל בין גויות לבין יהדות. אם באמת הוא מבין שהאתגר של היהדות הוא לעקר ולא לקלוט או לאמץ את המתירנות והאלימות הגויות, אולם לשאוב את החכמה מהגוים, "חכמה בגוים - אבל האמן", אבל "תורה בגוים - אל תאמן" (אי"כ ב, יג). טכנולוגיות עשירות מדע וחיסונים-יש להעריך ולהעריך אותם ומגיע להם כבוד, אבל תורה בגוים- אין!

אני אשאל אותך שאלה. אתה יודע מה הוא קטע התפילה המאוד מרגש ב"ר"ה? מיד השיב נכדי: "היום הרת עולם". אמרתי לו: היום כביכול הקב"ה הרה את העולם, בהריון, ויילד אותו. אך מהו זה שאנו ממשכים ואומרים: "היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים", האם שמעת נכדי היקר, מה הפירוט: "כל יצורי עולמים", האם רק יהודים? לא! גם הגוים. אבל כתוב "כל יצורי עולמים", רק בני אדם? לא! גם בעל"ח וגם עולם הצומח והדומם. אם כך, תגיד לי נכדי היקר, כלום הקב"ה קורא לפיל ולאריה ואומר למה טרפת והרגת? וכי יש עדים שיכולו להשיב? מהו יצור המשפט יש ליצורי עולמים, היאך הוא מתנהל משפט בעולם הצומח וכדו'? וכי שייך להעמיד לדון את הברוש של עולם הפרחים הנפלא? וכי שייך לומר להם סרחתם ואתם מודים באשמה?! מה זה "היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים"?! לכמה רגעים הוא היה נבון. אך מיד הוא אמר: תראה סבא, אני אנסה את מזלי, אני התקלתי אותך, אבל עכשיו אתה התקלת אותי שבעתים. תראה, אני פעם שמעתי שאבא אומר את המכונית ממנו שמתלם להחזיק. מה היא סרחה? לא! היא כבר לא ממלאת את תפקידה. מיד השלמתי לפניו את הרעיון כהבנתו, זה משפט בשבילה או לא? רק באופן מושאל זה משפט משפט בשבילה. מה עושים? שולחים אותה לגרוטאות. היום הזה שבו נברא העולם עם כל יצורי העולמים, הקב"ה כביכול מעמיד במשפט, לא אם להרשיע או לא להרשיע. שהוא נזר הבריאה, שסרח מדרכו והוא הופך להיות חייתי ובהמי? נתן הקב"ה את כל העולם המופלא הזה פיקדון בידנו, לטובתנו, ואם חלילה סרחנו אין שום צדק לקיומו של העולם כי הוא ניתן לטובתנו. במרכז המשפט זה האדם, אבל כמו שאצל היצורים האחרים המשפט הוא לא בשביל להרשיע אלא בשביל לזכות קיום, אומר הקב"ה: אינני מעמיד אתה לדון כדי לומר אתה רשע ולך אין זכות קיום, אלא אני נתון לכם צ'אנס להיוולד מחדש, "היום הרת עולם", בא היום הזה ותיוולד מחדש, נסה לטהר את נשמתך, והיה ונולדת מחדש - זכות קיום יש לך ולא רק לך אלא לכל העולם כולו ולכל עם ישראל.

מעשה היה וקיימתי בעצמי חזרה בתשובה. באחד השבתות, אחד הצעירים עלה לתורה ואני כדרכי מעודד את כלל הצעירים שיהיו קוראים בתורה כפי המנהג בקהילות תימן שהעולה עצמו קורא, והוא אכן קרה את התוכחה בפרשת כי תבוא, מסה של דברים קשים של מה שיקרה אם לא נלך בדרכים הגונות. הוא קרא זאת בדיוק אבל לפי הנעימה המדויקת שיש בה רטט של כבוד ורצינות, הערתי לו והוא תימן. אבל כדי ללמד את הציבור על המשמעות של הבדלי הנעימה קמתי בציבור שבחתי אותו, אבל אמרתי שאת הנק' הזו בעז"ה הוא יתפר כי צריך לשים לב בניואנסים של הנעימות בגלל המשמעות שלהם. אחר מעשה, סיפרו לי חבריו שהוא נעלב. החלטתי ורדפתי אחריו אך הוא ברח ממני. שבת לאחר מכן פגשתי, ואמרתי לו: שמעתי שנעלבתי ממני. אמר לי: כן! כל עוד הרב מעיר לי לבד זה בסדר, אבל הרב קם ומכריז? זה העליב אותי. אמרתי לו: אבל שבחתי אותך. וכל כוונתי היתה כאמור רק ללמד את הציבור כדי שידעו ויקפידו על הדייקנות של הנעימות (בפרט בתוכחה) כי גם להם יש משמעות. ועדין הוא בשלו, אומר: אני נעלבתי. אמרתי לו: אני מבקש את סליחתך. קמתי בציבור והכרזתי, בדיוק באותו זמן: זוכרים שבשבוע שחלף כך אמרתי ושיבחת אותי, אבל כיוון שהוא נפגע הנה אני מבקש סליחה ממנו בפני כולם. זוהי המטרה ביה"כ לעשות אברור. "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". לכן, אין צל של ספק שאנו לא בכדי מברכים שהחיינו, כי ימים הללו ימים מיוחדים במינם שנותנים לנו מלמעלה רוחניים חשובים מאוד, פשוט ללא את הסוללות הפנימיות במטענים רוחניים. שאל אותי אחד מנכדיי הקטנים, שאלה מאוד מתחכמת וחכמה (בא' מימתי ר"ה שחל בשבת) ואמר לי: סבא, אתה לימדת אותנו שביום השבת אסור לדון דין, ולכן אסור לענוש. ואפילו הורים כלפי הילדים (לא

המרכז העולמי למשפט התורה

בית מדרש לדיני ממונות

מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם

מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל

שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים

שבתות עיון וירחי כלה

מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו

קרנות מחקר עידוד וחסד

ארגון אשת חיל

העלון מוקדש לזכרו של אבינו ר' חיים בן שמואל חמדי הלוי נע"ג

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

ארבעת המינים וחג הסוכות

אחת ממטרות החגים לפי הרמב"ם היא לתת מענה לצורך החברתי של האדם. כל אדם זקוק לחברה תומכת ומסייעת, ולצורך השגתה של חברה כזו נדרשים זמנים בהם יתגבשו היחידים על ידי ישיבה נעימה בצוותא (מו"ג, מג וראה על חשיבות צורך זה גם בהקדמת פירוש המשנה בביאורו למאמר חז"ל "אין לו לסוכה" בעולמו אלא ד' אמות של הלכה"). חג הסוכות הוא זמן מתאים לחגוג, כיוון שבזמן האסיף ישנה הרגשה טבעית של שמחה לאחר שהאדם זכה לראות את פרי עמלו, ולכן הדבר המתאים היה לנצל שמחה זו ולתת לה משמעות ערכית של הודאה לקב"ה ותמיכה ביחידים שלא שפרה עליהם דרך חייהם. התורה השלימה בכך את צרכיו הטבעיים של האדם בתחומים שבהם הטבע לא העניק לו את האיזונים הדרושים כיוון שהוא לא עוסק בצדדים הרעיוניים של המציאות. בחג זה נפתחה גם ההזדמנות להעביר לדורות הבאים את זכרון יציאת מצרים: זכירת הניסים שמעמיקה את מודעותנו לחסדי הקב"ה עימנו וזכרון עברנו השפל שימנע מאיתנו טיפוח גוש מעוות של גאווה ולב קשה ויזכיר לנו שטובה זו שהגענו אליה ניתנה לנו בשל אבותינו שהקפידו על שמירת קשר אמין לקב"ה בכל מצב. המחשת נס ההליכה במדבר לדור החדש נעשית על ידי חוויה מוחשית של הישיבה בסוכות בעונה שבה ניתן לעשות זאת

בצורה נוחה ומרעננת שיש בה אווירה של שמחה מהמצווה וללא תחושת טרדה וטורח (מצות החג "ושמחת בחגך" ומצטער פטור מן הסוכה). אולם לתקופה זו של חודש תשרי יש גם פנים אחרות. ימי חג הסוכות הם הימים של סוף הקיץ כשהחום אמנם מתחיל להיחלש, אך דווקא בהם מגיע האדם למצב המטריד מכל, שכן בארות המים מגיעים למפלס הנמוך ביותר ורבים מהם אף מתייבשים כליל. מסיבה זו אין ימים מתאימים מאלו עבור הזמן שבו נידונים על המים (משנה, ר"ה א,ב), זמן שבו קיימת התחושה החדה ש"ממעמקים קראתיך ה'..." רבים מהמפרשים קשרו בשל כך בצורה טבעית את ארבעת המינים לנושא המים. גם הרמב"ם מצא בכך את אחת הסיבות לבחירת מינים אלו (במו"ג, נ, מג): הארבעה נבחרו בשל היותם מצויים בארץ ישראל בצורה קלה לכל אדם, יש להם מראה וריח נעימים ("דרכיה דרכי נועם", סוכה לב,ב), הם יכולים להחזיק מעמד שבעה ימים, והם מתאימים לייצג את המקום הטוב והפורח שאליה הביא אותנו הקב"ה לאחר הנודדים במדבר היבש. הצגת הצמחים היפים על רקע עונת היובש מהווה תזכורת שיש בה גם אזהרה: הגעתם למצב של שפע, אולם אתם מרגישים כעת גם את העובדה שמצב זה יכול להתהפך אם לא יגיעו גשמי השנה במועד. בספר "ארבעת המינים" סקר פרופ' זהר עמר מספר סיבות שבגללן ארבעת המינים נמצאו ראויים להיות מייצגי המעבר מהמדבר לארץ ישראל. אחת מהם

היא העובדה שהם מייצגים את איזוריה המגוונים של הארץ, מגדות הנחלים שמייצגים על ידי הערבה הגדלה בהם, נאות המדבר שאותם מייצג הלולב כמובן, עץ ההדס שאופייני לאיזור ההר והאתרוג שמייצג את פירות הטיפוח הצמוד והקפדני. בעקבות שנים שהבצורת הגבירה בהן את מצוקת המים ניתן להבין גם היום את המודעות הגבוהה שהיתה בעבר לתלותנו במים. לתלות זו היתה מודעות מכוונת בדרך הסתכלותו של האדם על החיים ולכן באה לידי ביטוי בולט בפולחן האלילי שרווח בארץ והיה בנוי לא מעט על פחדי העם ממחסור במים (ראה מורה נבוכים ג,ל). הבעל היה האליל הנפוץ ועל שמו מכונים עד היום גידולים הנשענים על מי גשמים "גידולי בעל" (ניתן לראות כיצד המקרא עצמו שינה במספר מקומות את שמו של הבעל לשם הגנאי "בושת": ירובעל-ירובשת, איש בושת-אשבעל כדי להצביע על היותו משענת חסרת תועלת). כנגד פחדים אלו הדגישה התורה את ייחודה של ארץ ישראל לעומת שכנותיה מדרום ומצפון. לעומת שאר המקומות שלהם יש מקורות מים טבעיים ויציבים, ייחודה של ארץ ישראל בהיותה נשענת בעיקר על מי גשמים. אפיון זה אינו מוצג בתורה כחסרון אלא כמעלה שמביאה לידי קשר מתמיד בין האדם לאביו שבשמים, ולכן גם אם הוא גורם קשיים לפעמים הרי שצריך לראות בהם ייסורים המכוונים לשיפור האדם בבחינת "את אשר יאהב יוכיח...".

ר' משה אוסי יצ"ו

על קצה הלשון

ארבעת המינים – מיני ישראל'

הרמב"ם רואה את ארבעת המינים כמסמלים את הזיכרון ההסטורי של עם ישראל, כשהוא בדרך, במעבר מן המדבר אל ההתנחלות בארץ, וכולם ירוקים וגדלים ליד מים; ועל מה חולם הנווד? על נווה מדבר עם עצים ירוקים ומים. בנוסף – הם גדלים בארבעת האקלימים הגיאוגרפיים של הארץ: והאתרוג בשפלה, הלולב בבקעות, ההדס בהרים והערבה על גדות הנחלים. יוצא שכאשר היהודי נוטל את ארבעת המינים הוא מכריז 'הטבע של אי' בידיי', וכשהוא נכנס לסוכה עם ארבעת המינים, הוא מכניס עצמו למיני-ישראל'.

האתרוג נקרא "פרי עץ הדר" ומקורו בהודו וממנה עבר לשפה הפרסית בצורת תורונג'. לשפות אירופה חדרה המלה בצורת - orange תפוז, naranja בספרדית וה-rouge הצבע האדום בצרפתית, ולנו היא נתנה את הצבע התרוג. המלה הפרסית עברה בצורת 'אתרוג' אל הארמית וממנה אל העברית. הלולב נקרא 'כפות תמרים'. ומקורו מהפועל ללבלב ולפרוח. המדרש מחלק את המלה 'לולב' לשתי מלים: לו-לב, באשר הלולב המלבלב הוא לבו של הדקל.

ההדס נקרא 'ענף עץ עבות', כי הוא מעובה בעלים סבוכים, ולכן יש האומרים, שההדס נקרא כך על כי ענפיו דחוסים בעלים קטנים. הערבה נקראת 'ערבי נחל', כי היא גדלה במישור הנרחב הנקרא 'נחל הערבה'. ובאיזה צמח חותמים את החג? בערבה! כאשר בהושענא רבה חובטים אותן ומבקשים שהשנה תהיה גשומה. ומכאן בא לנו הביטוי 'ערבה חבוטה' – משל לאדם חלש ומסכן. ונאחל: 'יששוע מדרך וציה ותגל ערבה ותפרח כפחצלת' (ישע' ל"א ה').

הרב אבשלום עדן יצ"ו

ראש השנה-כיפור-סוכות

עם ישראל מכין את עצמו לקראת חודש תשרי שבו נאמר "תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו" רמז לכסא דין שה' יושב עליו ביום זה לדון את כל בריותיו, וכן רמז שה' מתמלא עלינו רחמים ומכסה על חטאינו, ראש השנה הוא יו"ט מצד אחד ומאיך הוא יום דין, לובשים בגדי חג ושמהים לפי שיוצאים בדימוס. עם ישראל מזכיר בראש השנה שלו שני עקרונות יסודיים והם: א) בריאת העולם בדברי חז"ל "בר"ה נברא העולם". ב) יום הדין, "בראש השנה כל באי עולם עוברין לפני בני מרון". שני עקרונות הם שני צדדים של מטבע, בבחינת שנים שהם אחד, כי הא בהא תליא. המאמין בבריאת העולם מאמין בבורא עולם, מאמין שיש בעל הבירה וממילא יש דין ויש דיין. המתבונן בערכו של ראש השנה בחיי היהודי, בתוכנו הרב ובהיקף השפעתו כי אז תזדקק לעינינו תופעה חד פעמית בהשפעתה המפליאה. "יום תרועה יהיה לכם" (במדבר כ"ט, א') זוהי כל הדרישה של התורה לגבי יום גדול כזה. משפט קצר המכיל את כל אופיו ותוכנו של היום. האם יש יכולת בידי האדם להפרות את הגיגי מחשבתו בערכה המרומם של תרועה זו? האם היא יוצאת מאתנו או שהיא מהווה קריאה אלינו? האם השפעתה תלויה אותנו למשך כל השנה? האם היא תכיל את כל מצוות

היום ואת תפקידן הנשגב, לכבוש את הרגש והכוח לפני ה' ולעובדו בלבב שלם? האם היא תלויה אותנו ליום הכיפורים ונעמוד כולנו בחיל וברעדה בבית הכנסת ונבקש מחילה וסליחה? אנו נצטק בכל לב ונכריז על כך שאנו דלים עניים ושפופים, ואם כך הרי שמגיע לנו מחילה וסליחה. ומה עם התזכורת של ר' נתן "אדם נידון בכל שעה, שנאמר 'לרגעים תבחנו' (ר"ה, ט"ז). האם זה תופס את מחשבותינו כל הזמן או אנו דוחקים אותו לתהום הנשיה עד שיגיע שוב יום הכיפורים הבעל"ט? המבחן האמיתי יהיה מיד לאחר כיפור. האם הצהרותינו יבואו לידי ביטוי בהתנהגותנו בקיום מצוות ה', הצהרה שבה התבטאנו כדלים וכרשים, עמדנו לפני ה' ביום הכיפורים בצום, ובעינינו נפש בעטיה של סגידה לצורת חיים וחומרנית, והיינו צרכים להיטרה ולאמץ צורת חיים מרוסנת ונטולת תאוות, "לפני ה' תטהרו". דורנו זה הגיע להישגים גדולים בחקר הבריאה וביצירת כלים שמטרתם לאפשר חיים של רווחה והנאות. סיסמת הדור: טעם לחיים, הנאות ובלויים, ניגוד גמור למה שהצהרנו ביום הכיפורים שם הבטחנו שלא נשוב למעשה ידינו, הבטחנו שנחלד מעושי ידינו, הצהרנו על עובדת היותנו "עפר אני בחיי". והנה הגיעה שעת המבחן האם התכוונו למה שאמרנו או שמא חלילה אנו

ממשיכים בשגרת חיינו הרגילה. הבחינה היא "צא מדירת קבע ושב בדירת עראל", צא מדירת חייך המשופעים באביזרים שלכאורה מביטחים את ביטחונך בה' ושב וחסה תחת צילו של בורא עולם, משהו ארעי, משהו חולף כחלוף חיי האדם. האם תקיים מצווה זו בכל מצב למרות אי הנחות הנגרמת משינויי מזג האוויר. ועדיף לעשות את הסוכה אפילו מעובה כמין בית וסוכה זו כשרה לכתחילה "ועדיף ומבוחר לעשותה כמין בית ולקיים בה מצות התורה כתיקונה כלומר לישן בה, לאכול ולשתות בה, להטייל ולשנן בה... לא כאותם שפרקו עול מצווה זו, מעמידים להם מין סככה שאי אפשר להכניס בה לא כלים נאים ולא ריהוט נאה, מכניסים בה ספסל רעוע ושיירי שלחן ונכנסים לאכול בה כמי שכפאו שד ויפה שעה אחת קודם לברוח ממנה..." (הערת הגר"י קאפח על דברי הרמב"ם, סוכה פ"ה [הל' כב]). אם נצב בה באמת ובתמים וכל צרכיך יהיו בסוכה, הפכת את הארעיות לצורת חיים, ניכר הדבר שהושפעת מראש השנה ויום הכיפורים כי הם היו שבבילך שינוי דרך.

לזכרה של אחותי אילנה ב"ר יחיא עדני ע"ה

משבירה לסליחה

אלעזר קייסי יצ"ו

ראה רק את טובת הכלל, כי יצרנו הרע דוחף אותנו תמיד לתהום של "האני שלי" אך עלינו להילחם בו בכל עת ולשאוב את כוח המלחמה מדמותו של משה. הרמב"ם כתב את הלכות תשובה כדי שאדם יעיין בהם בכל יום ולא דווקא ב"ימי התשובה" אך שבהם, התשובה מקבלת משמעות שונה: "אף על פי שהתשובה והצעקה יפה לעולם – בעשרה הימים מראש השנה ויום הכיפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד" (הל' תשובה פ"ב). ימי התשובה מקבלים משמעות לא רק בעיני היחיד אלא גם בעיני הכלל. האווירה הרווחת בבית, בבתי כנסת ובבתי המדרש מתאפיינת בעשיית חשבון נפש, בביקורת עצמית ובהכשרה לתקן את מידת האנוכיות שבנו. אין ספק שיש תועלת משנים אצלנו כיוון בגלל שכולנו רוצים או לפחות שואפים לכך, מפני שאנו מחפשים את טובת הכלל, אך עלינו לזכור שהכוח שאנו מקבלים הוא פועלו של משה להיות שלם בעיני א-לוהים ואדם. משה, אבי הנביאים, לימד אותנו שיעור נפלא שאם נישיר מבט אל הזולת ונכוון את מעשינו לטובת הכלל, אז ממילא נצליח לברוח מחטאים שונים שמוצאם הוא טובת "האני". אם כך ימי התשובה, שאינם תקנה מהתורה, מקבלים תנופה הודות ליוזמתו של משה וביכולתו לעמוד במבחן הקשה ביותר לאדם - "מבחן האינטרסים", שהיה בימים אלו שמראש השנה עד יום הכיפורים, וקיבלו ימים אלו עוצמה א-לוהית של: "כי ביום הזה אכפר עליכם".

שאבי הנביאים ישליך כתב א-לוהים ואיזה מתן דוגמא הוא זה? ועוד שאמרו חכמים (שבת ק"ה): כל המקלקל בחמתו כאילו עובד עבודה זרה! משה רבנו מבין שהסיבה לחטא העגל מתאפיינת בתלונת העם "כי זה האיש משה לא ידענו מה היה לו", בהסבר פשוט: העם מקיים בפעם הראשונה מחאה כנגד הממסד וטוען "משה יצא לשליחות למען קידומו האישי". בשלב זה, אין משה יכול לסבול, וכמנהיג אמיתי מחליט לבצע מעשה שלכאורה עלולות להיות ממנו השלכות בלתי הפיכות נגדו. לא זאת בלבד אלא גם כאשר הקב"ה אומר למשה "הרף ממני ואשמידם מתחת השמיים ואעשך לגוי גדול", מיד משה אומר "מחני נא מספרך אשר כתבת", כאילו אומר לקב"ה, אם בעבודה זרה חטא העם ומפני זה אתה אומר "הרף ממני ואשמידם", הנה גם אני נמצא באותה קלחת של חטא חמור זה ברגע ששבתי לוחות וקלקלתי בגלל שכעסתי. קבלת החלטות מעין אלו יסודם רק בנפשו של אדם נטול אגואיזם ששם לו מטרה אחת, ומוכן להתמסר בשבילה בכל רגע נתון: לתת את כל כולו למען הכלל. הנה מגלה משה לעם ולא-שכל הווייתו וייעודו הוא להתרחק ולברוח מאנוכיות ומאינטרסנטיות בבחינת "סור מרע" ולהתקרב לקולקטיביות לחיבור בין א-לוהים ואדם בבחינת "עשה טוב". רק לאחר הגילוי האמיתי למעשיו, יכול משה להתפלל בעד העם ולבקש מאת ה' כפרה עבור העם. או אז, יש למשה "מקום" אצל הקב"ה בבחינת "הנה מקום אתי". אכן אנו רואים איך מתרצה ה' למשה ואומר "סלחתי כדברך". כל חטא, ואין זה משנה אם זה בין אדם למקום ובוודאי בין אדם לחברו, נובעת ביסודה מנקודת מבט של האדם על עצמו וחסר התחשבות בזולתו. אמנם, קשה להגיע לדרגתו של משה שראה בראש ובראשונה את טובת הכלל ואולי

כל אחד מאיתנו שואף בפנימיותו להתהלך תמים (שלם) עם א-לוהים ואדם, זהו טבעו האמיתי של האדם יציר כפיו של הא-ל, כך נבראנו ולשם כך נוצרנו. אברהם אבינו קיבל את הכינוי "אבי האומה" מפני שהוא הראשון שסיגל לעצמו את תכונת התמימות-השלמות שבין א-לוהים והאדם. אברהם שם לו למטרה לחבר בין האנשים החיים על פני האדמה לבין הא-ל היושב בשמיים. לא בכדי מבקש ה' מאברהם "התהלך לפני והיה תמים", כלומר אברהם מתבקש להניח את אבן הפינה לתשתית החיבור הקולקטיבי בין הא-לוה וממעל ובין הארץ מתחת. התורה פותחת את ספר בראשית בתיאור מצב סתמי של "תוהו ובוהו וחושך על פני תהום". כיום מתקבלים המושגים תוהו, בוהו וחושך כמונחים שליליים. אם כן, מדוע? מפני שמיד יוצר הא-ל בסיס לקיומם של היצורים החיים ומסדר תנאים מושלמים לאפשרות חיים. משמע אין האדם יכול להיות בעולם של תוהו, בעולם של תהום, של התנכרות, שאם שם יהיה האדם, הוא ימצא את עצמו לבד, כי אין זולתו רוצה להגיע לשם, אלא להיפך, המקום האופטימאלי הוא בראש ההר ששם יכול האדם לראות את השאר, והשאר מעוניינים להגיע אליו. מצוות התורה באו ליצור מסלול המאחד בין אדם לחברו ובין אדם למקום, אלא שיצרו הרע של האדם מסיתו ודוחקו לפינות של קידום אינטרסים אישיים שהם עצמם התוהו והחושך שקיימים בליבו של כל אחד מאתנו. כאשר משה יורד בפעם הראשונה מהר סיני ורואה את העגל והמחולות, מיד מנתץ את הלוחות ומשבר אותם תחת ההר. כל אדם שיקרא לראשונה את תגובתו של משה למעשה העגל, ישתומם מאוד לאקט החריף ביותר. כיצד ייתכן

לזכרה של ידידה בת יחיא ע"ה

הליכות עם ישראל

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל"

הרינו שמחים להזמין את הציבור הרחב לקיים מצוות

הקבלת פני הרב

למזרנו ורבנו

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קרית אנו, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ויו"ר "הליכות עם ישראל"

שתתקיים א"ה ביום שלישי א' חול המועד סוכות

ט"ז בתשרי התשע"ג (2.10.12) בבית הכנסת "שיבת ציון"

רחוב הרב שלום יצחק הלוי 6, קרית אנו

בתכנית:

14:30 – סיור מודרך ב"בית הליכות עם ישראל"

16:00 – שיעור גמרא מפי הרב

17:00 – הפילת מנחה

שאלות ותשובות

ברכת הרב

הפילת ערבית

* מנחה: הרב אבשלום עדן יצ"ו

הציבור מוזמן & עזרת נשים פתוחה & כיבוד קל

לוח שנה תשע"ג של מוסדות "הליכות עם ישראל"

בנשיאות מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

יצא לאור ומופץ לציבור הרחב!

הרימו תרומתכם למוסדות העמותה ותברוכו מפי עליון. בתרומה זו הנכם שותפים מלאים להחזקת לומדי התורה ולהרמת קרן משפט התורה.

עלות לוח: 15 ₪.

הליכות עם ישראל

"חייב אדם להקביל פני רבו ברגל"

הרינו שמחים להזמין את הציבור הרחב ליום עיון

במסגרת הקבלת פני הרב

בהשתתפות

הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

ומרצים נוספים

שיתקיים א"ה ביום רביעי ב' חול המועד סוכות

י"ז בתשרי התשע"ג (3.10.12) בבית הכנסת "אבי דוד"

רחוב אבן ספיר 5, ירושלים החל משעה 16:00

הציבור מוזמן & עזרת נשים פתוחה & כיבוד קל

"עֲטַרְתָּ זָקֵנִים, בְּגֵי בָנִים; וְתַפְאֶרְתָּ בָנִים אֲבוֹתָם"

כוס ברכה והודאה לידידנו המסור והנמרץ

רב פעלים להאדרת תורת מש"ה

ר' יוסי פרחי ה"ו, יו"ר מכון מש"ה

ולנוות ביתו יעל תבורך מנשים

בהולדת הבן **אלעזר נ"י**

יהי רצון ותזכו לגדלו עליון ונאצל ברוח משנת מש"ה

יהא לתפארת הסבים ידידנו היקרים

ר' משה פרחי ונ"ב אביגיל ה"ו, ור' דן גז ונ"ב יולט ה"ו

מאחלים:

הליכות עם ישראל & מכון מש"ה

אתר נצח ישראל & מערכת אור ההליכות

במקום הזה? 3. למה לא חשבו אבותינו שזה הפסק, הרי אי אפשר לחשוב שהיה חס ושלום עמי ארץ? 4. האם שיר המעלות ממעמיקם והוכנס לפני או אחרי התפילה, לפני הקדיש, והאם הוא לא נחשב הפסק ולמה? 5. "לשפל רוח"? לדעתי פזמונים אלה במקום בו אנו רגילים לומר אותם הינם חלק הכנה בלתי נפרד מהתפילה ומביאים את האדם ליתר שלמות לפני עמידתו לפני בוראו.

ת: 1. "אלוקי אל תדינני", "רעה בשבטך" - ר' משה אבן עזרא. "יום זה דר במרומים", משערים שר' יצחק קטן. "ידי רשים נחלשים" - לריה"ל. 2. איני יודע. 3. לפי רבינו, אין להם מקום. הם אולי בגדר הפסק. אבל היו רבנים שהקלו בפשרות להוסיף פיוטים ומזמורים בתפילות. 4. שכן נהגו כל רבנים שיכלים לרומם את האדם מבחינה רוחנית, אבל לעולם צריכים לעשות זאת רק במסגרת ההלכה, כלומר לפי כללי ההלכה. כי התפילה וההלכה, אינם "תכנית כבקשתך".

ש: א. האם התוספת הנאמרות בתפילה בעשרת ימי תשובה אינן שינוי מנוסח הברכות? והרי שינוי כזה אסור! ב. האם יש לומר "ובכן" בברכת אתה קדוש? **ת:** א. רבינו לא זכרם, ולכאורה אין להוסיףם. אבל כבר נהגו כל בית ישראל להוסיףם. ב. כן, כי היא נזכרה בסדר התפילות לרבינו ובסידורנו הקדמונים.

ש: א. קראתי ברמב"ם של מארי הרב קאפח זצ"ל ששברים וגם תרועה נשמע כקול שוק של סוסים וחמורים (לפי גמרא ראש השנה כה:), אבל אני עירוני ואין בנמצא שוק של חמורים. הוא גם כותב שזה לא דומה לתרועה של ברד או אבנים נופלים. סוף דבר, האם אפשר לשמוע קול השברים הנהוג בקהילות תימן וכן קול התרועה וכן אפילו שברים תרועה נשימה אחת ושתי נשימות הם כמובן קשה לתאר את זה? ושאלה נוספת טכנית, האם שופר קצר יכול ליצור קולות אלו או שמה צריך שופר ארוך? ואני מיד מבין שכתוב בגמרא שאפילו שופר קצר. גם נשימה אחת של רמב"ן ושתי נשימות של המאירי ואפילו שברים של שלוש נשימות?

ת: דע שמו"ר נתן סימן מובהק לאימות מסורת התקיעות של יהודי תימן, ע"י הסימן שאמרו חז"ל

ש: ברצוני לדעת מהו מנהג צנעא המקורי לעניין ערב ראש השנה: יש הנוהגים לאחור הקידוש לערוך את סדר הסימנים ואח"כ את הסעודה ויש הנוהגים לערוך את הסדר לאחר ברכת המזון. מהו מנהג צנעא?
 ת: לפי דברי זקנינו, בשעת הג'עלה, אבי המסובים יאכל פרי ואומר דברים הקשורים בו, תמר - יתמו אויבינו וכי"ב, ותן וכן גזר וכי"ב, ולדבריהם, אבותינו לא דקדקו כל כך בדבר זה.
 ש: זכור לי כי ראיתי תשובה של מורי יוסף באיזה מקום, ואיני מוצא את המקום, לגבי הסימנים בליל ראש השנה. ידוע לי כי לא נהגנו בעניין, אך מעניין אותי האם קיימת "בעיה" בדרכו של הרמב"ם בנושא. ואם יש התייחסות של מורי בעניין, אשמח מאוד לדעת היכן המקום.
 ת: מהרי"ק ע"ה מציין את המנהג של הסימנים בליל ר"ה בהליכות תימן עמ' 12 (מהדורה ישנה). הרמב"ם לא הזכיר מנהג זה.
 ש: ראיתי את השאלה באתר ללא תשובה, ובאמת לימדנו רבינו מהי התשובה במשנת רבינו הרמב"ם?? שאלות במשנת הרמב"ם - מחשבה שאלה: האם לפי הרמב"ם: "מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה"? למה? האם לפי הרמב"ם ש'אדם נולד, הקב"ה מקצב לו 50, 60, 70 שנה לחיות וזה מה שמוקצב לו, אלא שאין אנו יודעים כמה? או שהקב"ה לא מקצב כלל מס' שנות חייו של האדם?
 ת: עיין בדברי מארי, כתבים, עמ' 115. ושם תלמד להבין שיום טוב ב"ה הוא מסורת מן הנביאים. ושבים דין זה מוכרע דין האדם לשנה הנכנסת, לחולי, לגריאות, לפרנסה, לעוני וכי"ב. כן פירש רבינו בפינה"ש. וכבר כתב מארי שטובה עשה עמנו הקב"ה שנתן לנו יום דין כדי שנחפשה דרכינו ונחקירה ונחזור ונתקרב אל אבינו שבשמים, וככל שנידבק בו, כן נהיה מושגחים, ועל בסיס זה תהיה מובטחת פרנסתו של האדם, וזהו "מזונותיו קצובים", כמובן, אם לא יכול שיווי במעשי אותו האדם לרעה.
 ש: בתפילת שחרית של ראש השנה נהגו אבותינו להכניס את הפזמונים "א-להי אל תדינני", "רעה בשבטך", "יום זה דר במרומים", "ידי רשים נחלשים" ועוד, אחרי שירת הים ולפני קדיש ואחר נישמת. ומי חיבר את הפזמונים? 2. מתי נכנסו לתפילה

כוס ברכות לידינו היקר
 ר' טוב צדוק הי"ו

בנישואי נכדתו עטרה תחי'
 בת להורים יובל וחנה צדוק הי"ו
 עם הבחור החשוב
 אביעד שר שלום נ"י

בן להורים יהודה ויפה אמיתי הי"ו
 יהי רצון שיוזכר ביום תפילה וקריאת התורה
 על אדני התורה והיראה

מאחלים:
 מערכת אור ההליכות

נא לשמור על קדושת הגיליון
 אין לקרוא בזמן תפילה וקריאת התורה
 שבת שלום ומבורך

אור ההליכות
 הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100
 עורך ראשי: יוסף פרחי
 עורכי משנה: נתנאל חמדי, שמואל חמדי
 חברי המערכת: הרב צפניה ערסקי, אבי חמדי, אביעד רצהבי
 טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658
 דוא"ל: orhalichot@gmail.com
 מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255
 כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

שני דברים יחד אסור לכבס בחוה"מ כדי שלא יכנס לחג כשהוא מנוול, והעם זאת לא גזרו על בגדי פשתן אלא הניחום בהעם מפני שהן מתלכלכים מהר וצריכים כבוס בכל יום. וכן לדעתי דין הגלוח כדיו כבוס כלי פשתן שלא החילו חז"ל גזרתו עליו מפני שמתלכלך בכל יום, כך הגלוח שלא היה מוכר בזמן חז"ל לא עליו גזרו חז"ל מפני שצריך גלוח בכל יום, ולפיכך לדעתי מותר להתגלח בחוה"מ, כי כל הגזרה שלא יכנס ליו"ט כשהוא מנוול, דומיא דכבוס בגדים. ועל כלי פשתן הצריכים כבוס בכל יום לא גזרו, לפיכך על גלוח הצריך בכל יום לא גזרו. ולא שאנו מקילים בגזרות חז"ל, אלא שהם לא גזרו בכיווצה בזה.

והמב"ה יצילנו משגיאות
 בכ"ר יוסף קאפח

בס"ד כב' מרחשון [תשרי]* תש"ס
 1.11.99

לכבוד מורנו ורבינו
 הרב יוסף קאפח
 הנדון: גילוח בחול המועד

אני גר בשוב קהילתי "נוף אילון" (ליד ישיבת שעלבים) שעלה לקרקע לפני כ-5 שנים. הישוב מונה כ-350 משפחות ובתוכן קבוצה קטנה של משפחות תימניות, אנו עושים הכל כדי לשמר מסורת אבותינו ועל כן אנו מתפללים במסגרת מנין תימני למרות הקושי לעתים בקיום מנין קבוע.

[...] ** באחד הדיונים ההלכתיים אתו הציע לי להפנות אליך את שאלת הגילוח בחול המועד, לעתים הבלבול גדול כי חלק מאנשי עדתינו מתגלחים והם מצוידים בתשובות מספקות מבחינתם ויש שאינם מתגלחים וגם להם יש תשובות הלכתיות ברורות ומשכנעות יוצא אילפא כי לשני הצדדים יש תשובות לענין הגילוח בחול המועד ולכן מצאתי לנכון לפנות לכבוד הרב לקבל מענה לסוגיה הלכתית זו. תשובה הלכתית שנקבל מכבוד הרב יהיה מבחינתנו מוצא להיתלבטיות הקשורות לגילוח בחול המועד שחלק מאיתנו מצוי בהן.

בכבוד רב ובברכה רבה
 ישראל דוד

[תשובה]
 כבוד ר' ישראל דוד נ"י
 לשאלתך בענין גלוח בחוה"מ
 לדעתי אין אסור להתגלח בחוה"מ, כי חז"ל גזרו

במקור נכתב בטעות גם "תשרי".
 ** הורדנו פירט אישי לבקשת השואל.
 *** יש לציין כי כל ההתר של מו"ר הגר"י קאפח זצ"ל להתגלח הוא רק כשמגלח ע"י סם/משחה המשירים את השער, ולא במכונת גלוח. וכפי שכתב בהלכות ע"ז פ"ב ה"ו אות יד, ובהלכות שביתת יו"ט פ"ז הכ"א אות מד, עיי"ש.

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות,
 מאת מו"ר הגאון ר' יוסף קאפח זצ"ל
 מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
 או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com